

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 8. ФЕВРУАРА 1879.

ГОДИНА VII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 23.

УРЕЂУЈЕ А. ХАПИЋ.

Излази свагда о дану скаке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 и. месечно. — Претилата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту пријно да разашиље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Свршетак.)

„Мили мој драгане! Немој ми долазити вечерас, јер Давид хоће вечерас да остане код мене. Он канда нешто слути — чисто сва стрепим. Не ћу сутра путовати с њиме — начинићу се болесном и гледаћу да увардам згоду, да ти јавим што буде нужно. Ствар се мора већ једном прекинути. Избави ме од тога човека. Ићу ћу с тобом на твоја добра. Једва чекам да одемо одавде. Бар да смо данас отишли! Само да ми је да сване једном сутрашњи дан. Твоји коњи нека буду упрегнути. Само да нам се што не случи из ненада. Сва стрепим, као да сам у грозници. Кад на тебе помислим, добијем мало снаге и одважности. Хвала ти на цвећу. Чуваћу га на својим грудима и снећаћу — о теби!“

„Пети чин, други призор!“ — повиче надзорник иза мене. „Отело, брзо, ви одмах долазите на позорницу!“

Поздравише ме громовитим плескањем, ваљда у накнаду за оно, што су ме оточи извиждали. Али тај бурни поздрав чинио ми се као поругљив подсмећ целога света. Од осмеха на гротовом лицу ускишио сам гњевом и беснилом.

Погледах око себе. Ха! Ено тамо почива Корнилија!

„Ствар то изискује, ствар то изискује“, — дошантаваше ми шаптаč.

Почнем приказивати.

„Ствар то изискује, душо моја! Невине звездице, не тражите да вам је именујем. Ствар то изискује! — Будна је!“

„Ко је? — Јеси л' ти Отело?“

„Ја сам, Дездемоно.“

„Хоћеш ли леђи спавати, муже мој?“

„Јеси л' се молила Богу, Корнилијо?“

„Јесам, муже драги.“

„Ако имаш још какав грех на души, и ако

га ниси још покајала, — помоли се одмах Богу за опроштај — —“

„Смиљу се и ти на мене! Никад те нисам увредила, никад нисам љубила Касија друкарчије, до љубављу, каквом љубимо ближње своје — као што нам налаже божија заповед. Никад му нијам давала никаква знања.“

„Какав Касијо, а да шта је гроф и — твоје писмо! Дволична, неверна жено! Срце ми претвараш у камен, а гониш ме да у место жртве учиним убиство. Читao сам твоје писмо. Ево ти га, осведочи се. — И он је признао!“

„Ко? Мој муж?“

„Да ти је био наклоњен.“

„Шта, признао је, да сам га љубила?“

„Да!“

„То он није могао рећи.“

„Не, он је онемпо. Честити Јаго постарао се већ за то.“

„О, страх мој разјашњује ми све. Је ли мртав?“

„Да је свака длачица на њему по један живот, моја срђба уништила би их све!“

„О боже! Он је издан, а ја сам пропала!“

„Зар га оплакујеш на моје очи?“

„Одби ме од себе, само ме немој убити!“

„Даље, блуднице!“

„Уби ме сутра; само ме пусти да живим још данас!“

„Ако се успротивиш —“

„Само по сахата!“

„Нема одлагања, одмах ће се сршити!“

„Само још да се помолим Богу.“

„Касно је!“

Сад је ухватим рукама, па је грчевито стиснем и — угушим. Тога часа није више ни дахнула.

Разумете ли ме? Била је мртва — доиста мртва.

Публика је ударила у опште, бурно тапшање, одобравању није било краја, а земља је била сва осута венцима.

Вечерас ће нам венци бити узглавље! Остаћу код тебе, Корнилијо!

Она је мртва! Свемогући боже, шта сам учињио! — Ха, а где грофа тамо у ложи! — Ха, ха, ха! Ствар је то изискивала. Не ће ме вишеварати. О, да грозних суза! — Ствар је тако изискивала —

„Давиде, ти си убица!“ — викну ужаснути шаптач.

„Убица!“ — одјекивало је у публици.

„Убица!“ — орило се од озда, од озго, на земљи, у ваздуху — свуда.

Препао сам се од страха. Скочим за кулисе, а одатле отрчим кроз стражња вратара до на улицу, па онда одјурим горе у планину.

Тумарао сам тако непрестано. Буре и непододе крстиле су ме старим, лудим Давидом.

Но зар сте сви већ задремали? Зар да вам вичем као онај Римљанин: „Plaudite!“ (Пљескајте!) И ви сте ми пажљива публика, и ви ми разумете шта је уметност! Та ја причам само зидовима, а приказујем само зверовима по шуми.

Па ипак бих веома радо одиграо још једну улогу пред очима целога света — улогу, што је

има у многим позоришним играма; а то је улога, како се јунак свети заводнику своје жубавце! — То ми је још једина жудња!

Грофа није проклела мати, као што је мене! Он је сада можда сретан човек, па има ваљда своју жену и своју децу. Можда је постао и судцем, па ће судити — убицама. Но то ништа не чини! Морамо се наћи још где год. Ако се до сад и не могосмо наћи, у напредак ми не ће умаћи! Та нисам ја још тако остарио. Само ми је коса оседила од тешка јада.

Драма још није свршена — има још један призор. Тапшања ће бити доста, а можда и већа — на гробу!

Позорница! . . . Позорница! . . .

Ви не зните, шта је позорница! Само ја знам — ја, који сам на њој живио, уживао, патио! На њој ћу и да умрем! Дездемонина постеља биће ми мртвачки сандук, тапшање ће ми бити опело, а завеса, што се спушта — покров и поклопац.

Али нико нека не плаче за мном, само мали прни шаптач! Он ме је једини волео искрено на овом свету.

Звоните! Завеса нек се спушта! Трагедији је крај.

По Шавлу Ђулаију

Сава Петровић.

ЖИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Границаре“.) Позоришна игра у 3 чина, с песмама, од Ј. Фрајденрајха, за српску позорницу увеспу А. Хаџић, музика од А. Максимовића, приказана у недељу 4. фебруара о. г.

Још године 1872. представљена је ова позоришна игра од Фрајденрајха код нас први пут. Од то доба приказује се у Н. Саду скаке сезоне, а тако исто и свуда по осталим српским местима, камо одлази од то доба наше позориште. Па шта је прибавило овоме делу толико угледа? Одговор је кратак: његова ваљаност. Истина, пашло би се мало замерке, али то на страну поред вешто изведеног приказа. Ко хоће да се разнесел, нека дође на „Границаре“, ко хоће да се растужи, нека гледи „Границаре“ и граничара Андрију са женом му Мацом. У опште у „Границаре“ долази и радост и жалост, и весеље и хумор. За то су се и могли одржати толико на нашој позорници. Али последњега пута не побаза новосадска публика баш много

симпатије за „Границаре“: искупила се у врло маленом броју. Најбоље беше заступљена галерија. Не знамо, зашто су ове године изгубили „Границаре“ свој кредит.

Представа је испала врло добро. Наши су глумци поред свега тога, што их мало очију гледаше, играли с вољом и одушевљено. Честитог граничара Андрију представи г. Ружић врло вешто у свима призорима. Јуначна граничарка грађа Ружића не заостаје за својим мужем. Она зна да савлада јуначки и тугу и бол. Особито је добро било, што није претеривала у сцени, кад се са мужем у тамници опрашта. Низвод овога опроштаја служи на дну и њему и њојзи. Па и дете им се угледало на њих. Не зна, шта га је снапло, па пита љубоштљивим погледом све око себе, па шта је то, шта је са мном? Озбиљног и доста наивног старца Гргу приказа млади г. Добриновић вешто, особито у обрштаревој соби и о слави, кад се подобро навукао из чутурвице сам, пудећи друге да ивију. Овом приликом није ништа претеривао и опет је често изазивао смеј у гледа-

лаза. Ми смо уверени, да је г. Добриновић једва чекао, да изађе као Грга, да покаже шта уме. Исто важи и за г. Марковића у уз洛зи Чујићевој. Сваки покрет, сваки поглед беше му покрет и поглед человека хуље, человека интриганта. Каролина Џије Л Хадићеве беше жива и весела соба-рица. Песму „Welch' ein Reisen“ лено је отпевала. Лукићев Смиљанић почније пред обрштаром говор тихо, па се постепено пење, док не достигне кулминацију, док не дође у граничарску ватру седи старац. Постепеност ту извео је вештачки. Г. Зорић је као обрштар био строг и тврда људа, али његово држање не беше са свим обрштарско. Прса му беху увучена, у место да су прса на пољу, и да је прав као свећа. Представљање његово, а и осталих беше добро.

У целини је представа испала, још једном велимо, врло добро. Штета, што је мало њих видело то вешто представљање наших глумаца и што је још мање знало оценити вешту игру. Поред свега тога што се надметаху глумци, који ће од њих боље да прикаже, неблагодарна публика за-пљеска на крају тек вента ради. Ад' тако је то, кад наша позоришна публика вите пази на поједине речи, па ту пљеска, и у сред представе буни друге у уживању, а не уме да оцени вешту — игру.

С. М.

П О З О Р И Љ Т Е .

* (Народно позориште у Загребу.) „Viennac“ пише: „Драматски наш репертоар мења се чудноватом разноликошћу, нарочито од кад је почело златно доба поклада, где се драматска вила понизити и са троста загребачких ба-лова патицати мора. Имали смо срећу видити и „Позоришну безумност“, након толико векова, у којој је тај Норвегова дебитирала у узлови Омелете, коју је већ при првој представи те лакрдије приказивала. Али с тога не срдимо се на управу, свака ћуд штице своје жртве и будалаштине. Од новина видесмо „Сфиниг“ од Ожијера, „У очи љубави“ од Вилхелмине Вилдерове, „Епидемички“ и „Руског дипломату“ од Екштајна. Избор тих кочала је добар, све радње су солидне, само не шаљње игре „Епидемички“, која има појединачно врло добрих призори, али дух тога комада, који је напарен против бурзоманије, заудара северо-немачким филистарством, а решење је скроз иенаравно. Г. Бан је у том комаду изврсно глумио једногодишњег добровољца. Ожијерова „Сфиниг“ је драма чудновата. Домишљати Француз износи ту својим сјајним духом једну од оне стотине варијација женскога људа. Стапе ли човек хладно размишљати о заплету, увериће се, да је психолошки парадоксон, али за време саме представе подмићује те досетљивост, финоћа, жестина, те примаш све за истину, као што направљен драги камен у први мах сматраш за прави. Гђица Перисова је „Сфиниг“ мајсторски приказала.“

* (Краљевић Хенрик и трагичар.) Једном берлинском листу пишу о краљевићу Хенрику нилерландском, који је не давно преминуо наглом смрћу, како је био великолушан и како се заузимао за позориште. Године 1855. представљао је црни трагичар Ајра Алдрица у Амстердаму, где је тада неко немачко позоришно друштво давало представе. Како на свима позорницама, тако му је и овде била прва улога „Отело“. Позориште је било пре-пунно света, јер је слава прца-трагичара допрла и до Ни-

дерландије. У некој мало скривеној ложи првога реда седио је човек, који је запетом пажњом пратио игру алдричеву — а то је био краљевић Хенрик. Тако кад се комад спршио и кад се мало стишло тапшање публике, пизишао је краљевић из позоришта, па се брзо одвезао на колима, јер је хтео још тога вечера да обдари уметника, који га је тако отарао својом вештом игром. После четврт сахата врате се кочије, из којих изиђе краљевић, па запита једног слугу позоришног, да ли је Ајра Алдриц већ изишао из позоришта. Слуга му показа три особе, што су близу позоришта стајале. Краљевић је већ хтео да приступи к њима, али застане због тога, што су се те три особе жестоко препријале. На име Алдриц и жена му, нека веома богата Енглескиња, продужили су пред позоришном зградом оно, што је мало пре у позоришту онако [грозно] спршено — одигравали су призор о љубомори, само што је сада Дездемона играла љубоморну жену. Она је пребацивала уметнику, да је у првим чиновима био сувише нежан и љубак према лепој глумици, што је приказивала Дездемону. Црни трагичар бранио се као какво безазлено дете, јер је неизмерно љубио своју жену, и ако је била старија од њега. Трећи у тој групи, који није знао добро енглески, стишао је пантомимом љубоморну жену алдричеву. Био је то ваљани комичар Лудвик. Он је тога вечера, по што није било другога, приказивао са свим благом и млако пре-преденог зликовца Јага. Он није био кадар да ублажи љубомору уметникове жене. Краљевић Хенрик сажаљевао је искрено једног трагичара, те приступи брзо групи, да тај мушки призор прекине леним начином. Он поздрави Ајру Алдрицу енглеским језиком и похвали му јако вештачку игру. Па онда се окрене жене причевој, те јој рече: „Да-нашићи приказ вашега мужа беше прави тријумф драматске уметности, јер тај Јаго разговара се с њим са свим својским, а није чинио ништа, што би га могло раздражити, па је ипак скочио на њега тако помамно, да сам мисlio, е ће тај доброћудни зликовац испустити душу под његовим рукама.“ Комичар је уздисао, јер је толико разумео енглески, да је знао шта је то значило. — „Па та Дездемона“, пролуки краљевић „која се допаста није могла допасти ни једном мушкарцу — а како ли јој је он бајно и дивно изјавио своју љубав! То је кадар да учини само богом одарени уметник!“ — Трагичар је схватио намеру тога непознатог човека — јер је глумица, што је приказивала Дездемону, нека госпођица Папстола, била ванредно лепа. За то му је у знак захвалности стисну руку. Краљевић му даде драгоцен прстен, па оде. Сутра дан — још једнако никогнито — учини краљевић уметнику посету, те се том приликом обрадовао, што су му речи пале на плодовито земљиште, јер чудновати тај пар људи био је добре воље и у најлепшем расположују. Кад су после четрнаест дана представили дрног трагичара краљевом двору, познао је у свом пријатељу-посреднику краљевића Хенрика. Хтео је да му се захвали, али честити краљевић изјали, да је учинио само оно, што је био дужан да учини уметнику. Ајра Алдриц сећа се са захвалношћу краљевића Хенрика, јер у уметничким круговима често прича, како га од оног доба није више корела ни књијла његова „леди.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 15.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 8. ФЕБРУАРА 1879.

По други пут:

ДИПЛОМАТА СТАРЕ ШКОЛЕ.

Шаљива игра у 3 чина, написао Хуго Милер, превео Б. Мушицки.

ОСОБЕ:

Гроф Бланкенфелд, посланички саветник	Ружић.
Гроф Емил Бланкенфелд, синовац му	Рајковић.
Елеонора, емилова жена	М. Рајковићка.
Баронића Штравовица, елеонорина тетка	Д. Ружићка.
Јован, собар	Добриновић.
Давид, слуга	Ћирић.

Збива се на пољском добру грофа Емила, близу престонице.

У среду 14. фебруара први пут: „Напи робови“. Позоришна игра у 5 чинова, написао Сахер-Мазох, превео Сава Петровић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по дне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.